

ISTANBULIN SOPIMUKSEN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2018–2021

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:16

Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021

*Suomi
Finland*
100

Sosiaali- ja terveysministeriö

ISBN PDF 978-952-00-3970-7

Kannen kuva: Istockphoto

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto, Anja Järvinen

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö	joulukuu 2017	
Tekijät	Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta		
Julkaisun nimi	Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:16		
Teema	Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunta		
ISBN PDF	978-952-00-3970-7	ISSN PDF	1797-9854
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3970-7		
Sivumäärä	30	Kieli	Suomi
Asiasanat	lähisuhdeväkivalta, naisen asema, perheväkivalta		
Tiivistelmä	<p>Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (jäljempänä Istanbulin sopimus tai sopimus, Sops 53/2015) astui Suomessa voimaan 1.8.2015. Istanbulin sopimus kattaa kaikki naisiin kohdistuvan väkivallan muodot. Sopimus kannustaa osapuolia soveltamaan sopimusta kaikkiin perheväkivallan uhreihin, kiinnittäen erityistä huomiota naisiin ja tyttöihin sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreina. Suomessa sopimusta sovelletaan myös miehiin ja poikiin, joihin kohdistuu perheväkivaltaa.</p> <p>Istanbulin sopimus painottuu väkivallan ennaltaehkäisyyn, mutta se sisältää runsaasti velvoitteita myös väkivallan uhrien suojelemiseksi ja auttamiseksi sekä väkivallan tekijöiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan. Lisäksi sopimus edellyttää osapuolilta sen velvoitteiden toimeenpanon yhteensovittamista, johon tämä toimeenpanosuunnitelma Suomen osalta tähtää.</p> <p>Toimenpiteitä on yhteensä 46, ja ne kohdentuvat eri hallinnonaloille. Toimenpiteiden toimeenpano käynnistyy pääosin vuonna 2018, ja järjestöt ovat mukana usean artiklan toimeenpanossa. Toimeenpanosuunnitelma laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan, mutta sen toteutumista seurataan vuosittain ja sitä täydennetään tarvittaessa.</p>		
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet	December 2017	
Författare	Kommissionen för bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet		
Publikationens titel	Plan för genomförande av Istanbulkonventionen 2018–2021		
Publikationsseriens namn och nummer	Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2017:16		
Temar	Bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet		
ISBN PDF	978-952-00-3970-7	ISSN PDF	1797-9854
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3970-7		
Sidantal	30	Språk	Finska
Nyckelord	kvinnans ställning, våld i hemmet, våld i nära relationer		
Referat	<p>Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (nedan Istanbulkonventionen eller konventionen, FördrS 53/2015) trädde i kraft i Finland den 1 augusti 2015. Istanbulkonventionen omfattar alla former av våld mot kvinnor. I konventionen uppmanas parterna att tillämpa konventionen på alla personer som utsätts för våld i hemmet med särskild fokus på kvinnor och flickor som utsätts för könsrelaterat våld. I Finland tillämpas konventionen också på män och pojkar som utsätts för våld i hemmet.</p> <p>Målet med Istanbulkonventionen är i första hand att förebygga våld, men konventionen innehåller också många skyldigheter att skydda och hjälpa personer som utsätts för våld samt att se till att förövare av våldshandlingar ställs till straffrättsligt ansvar för sina handlingar. I konventionen förutsätts dessutom att parterna samordnar genomförandet av dessa skyldigheter, vilket Finland strävar efter att göra genom denna genomförandeplan.</p> <p>Sammanlagt 46 åtgärder ska vidtas, och de fördelar sig mellan olika förvaltningsområden. Genomförandet av åtgärderna inleds huvudsakligen år 2018, och de berörda organisationerna medverkar i genomförandet av flera artiklar. Genomförandeplanen upprättas för fyra år i sänder, men utfallet följs upp årligen och planen kompletteras vid behov.</p>		
Förläggare	Social- och hälsovårdsministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Social Affairs and Health	December 2017	
Authors	Committee for combating violence against women and domestic violence		
Title of publication	Action plan for the Istanbul Convention for 2018–2021		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Social Affairs and Health 2017:16		
Subject	Combating violence against women and domestic violence		
ISBN PDF	978-952-00-3970-7	ISSN (PDF)	1797-9854
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3970-7		
Pages	30	Language	Finnish
Keywords	domestic violence, Intimate partner violence, status of women		
Abstract			
<p>The Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Finnish Treaty Series 53/2015, hereinafter referred to as the Istanbul Convention or the Convention) entered into force in Finland on 1 August 2015. The Istanbul Convention covers all forms of violence against women. The Convention encourages the Parties to apply the Convention to all victims of domestic violence, paying particular attention to women and girls as victims of gender-based violence. In Finland, the Convention is also applicable to men and boys experiencing domestic violence.</p> <p>The Istanbul Convention focuses on the prevention of violence, but it also contains plenty of obligations on protecting and helping victims of violence and on bringing perpetrators to justice. Furthermore, the Convention requires the Parties to coordinate its implementation, which is the aim of this Action plan.</p> <p>The Action plan contains a total of 46 measures for different administrative branches. The implementation of the measures will mostly start in 2018, with NGOs involved in the implementation of several Articles. The Action plan is drawn up for a four-year period, but the Committee for Combating Violence against Women and Domestic Violence will monitor its progress on an annual basis, supplementing it as required.</p>			
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Publication sales/ Distributed by	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021	11
Johdanto	11
Esitettävät toimenpiteet	13
Ennaltaehkäisyyn liittyvät toimenpiteet	13
Uhrien suojeluun liittyvät toimenpiteet	20
Toimenpiteet tekijöiden vastuuseen saattamiseksi	26
Toimenpiteiden yhteensovittaminen	28

ISTANBULIN SOPIMUKSEN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2018–2021

Johdanto

Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa merkittävä ja kansainvälisesti tunnistettu ihmisoikeusongelma. Euroopan unionin perusoikeusviraston vuonna 2014 julkaiseman tutkimuksen mukaan 30 prosenttia 18–74-vuotiaista suomalaisista naisista on joutunut nykyisen tai entisen kumppaninsa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Suomi onkin saanut kansainvälisiltä elimiltä useita huomautuksia siitä, että toimenpiteet naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ovat olleet riittämättömiä.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (jäljempänä *Istanbulin sopimus* tai *sopimus*, Sops 53/2015) astui Suomessa voimaan 1.8.2015. Istanbulin sopimus sisältää määräykset naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja poistamisesta, väkivallan uhrien suojelemisesta sekä väkivallan tekijöiden saattamisesta vastuuseen teoistaan.

Istanbulin sopimus kattaa kaikki naisiin kohdistuvan väkivallan muodot. Sopimus kannustaa osapuolia soveltamaan sopimusta kaikkiin perheväkivallan uhreihin, kiinnittäen erityistä huomiota naisiin ja tyttöihin sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreina. Suomessa sopimusta sovelletaan myös miehiin ja poikiin, joihin kohdistuu perheväkivaltaa.

Istanbulin sopimus painottuu väkivallan ennaltaehkäisyyn, mutta se sisältää runsaasti velvoitteita myös väkivallan uhrien suojelemiseksi ja auttamiseksi sekä väki-

vallan tekijöiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan. Lisäksi sopimus edellyttää osapuolilta sen velvoitteiden toimeenpanon yhteensovittamista, johon tämä toimeenpanosuunnitelma Suomen osalta tähtää. Toimeenpanosuunnitelman on laatinut naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta (NAPE), joka on Istanbulin sopimuksen 10 artiklan edellyttämä yhteensovittamiselin.

Toimenpiteitä on yhteensä 46, ja ne kohdentuvat eri hallinnonaloille. Toimenpiteet rakentuvat vuosina 2010–2015 toteutetun Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen ohjelman jatkoksi. Ne perustuvat NApEn kokouksissa käsitelyihin ja järjestökentän kanssa tunnistettuihin ja työstettyihin näkemyksiin siitä, mikä on kiireellisintä Istanbulin sopimuksen toimeenpanon kannalta vuosina 2018–2021. Toimeenpanosuunnitelma ei siten sisällä kaikkia tulevaisuuden kehittämiskohteita, eikä siinä esitellä kaikkea aihepiiriä koskevaa toimintaa julkishallinnossa tai järjestökentällä. Viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöllä on Suomessa vahvat perinteet, ja järjestöt ovatkin mukana usean artiklan toimeenpanossa.

Toimenpiteiden toimeenpano käynnistyy pääosin vuonna 2018. Toimeenpanosuunnitelma laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan, mutta NAPE seuraa sen toteutumista vuosittain ja täydentää sitä tarvittaessa. Näin mahdollistetaan se, että Istanbulin sopimuksen toimeenpano elää ajassa ja että siinä kyetään reagoimaan muuttuviin naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiöihin.

Toistaiseksi Istanbulin sopimuksen toimeenpanemiseksi ei ole osoitettu erillistä määrärahaa. Toimenpiteiden rahoitus vahvistetaan ministeriöiden omassa määrärahasuunnittelussa vuosittain. Osalle toimenpiteistä on jo arvioitu rahoitustarve.

Toimeenpanosuunnitelmassa on otettu huomioon tuleva sote- ja maakuntauudistus, joka liittyy keskeisesti myös Istanbulin sopimuksessa määriteltyihin palveluihin.

Kansallisen toimeenpanon lisäksi asiaan liittyy myös kansainvälisiä ulottuvuuksia: Suomen ulkopolitiikka on jo pitkään korostanut naisten aseman tukemista osana kehityspolitiikkaamme. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen työ etenee myös kansainvälisesti, kun Suomi jatkaa Euroopan unionin perusoikeustyöryhmässä yhdessä muiden jäsenmaiden ja komission kanssa EU:n liittymisen edistämistä Istanbulin sopimukseen. Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa seuraa kansainvälinen

GREVIO-asiantuntijaryhmä, joka käynnistää arviointimenettelynsä Suomen osalta vuoden 2017 lopussa.

Esitettävät toimenpiteet

Ennaltaehkäisyyn liittyvät toimenpiteet

9 artikla

Kansalaisjärjestöt ja kansalaisyhteiskunta

Osapuolet tunnustavat kaikilla tasoilla naisiin kohdistuvaa väkivaltaa torjuvien asianomaisten kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden työn, kannustavat ja tukevat tätä työtä sekä vakiinnuttavat tehokkaan yhteistyön näiden järjestöjen kanssa.

Erietyiset toimenpiteet artiklan 9 toimeenpanemiseksi:

- **STM/NAPE:** Edistetään kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävää naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaista yhteistyötä. Perustetaan NAPElle jaosto, jossa järjestöt ovat edustettuna ja jonka tehtävä on mm. kartoittaa ja tukea järjestökentän toimia Istanbulin sopimuksen toimeenpanemiseksi.

11 artikla

Tietojen kokoaminen ja tutkimus

1. Tämän yleissopimuksen täytäntöön panemiseksi osapuolet sitoutuvat

- a. kokoamaan säännöllisin väliajoin asiaankuuluvia eriteltyjä tilastotietoja kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen esiintymisestä;

b. tukemaan kaikkia tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia väkivallan muotoja koskevaa tutkimusta, jotta saadaan tutkituksi tämän väkivallan perussyitä ja seurauksia, esiintyvyyttä ja tapausten tuomitsemisprosentteja sekä tämän yleissopimuksen täytäntöön panemiseksi toteutettujen toimien tehokkuutta.

2. Osapuolet pyrkivät tekemään säännöllisin väliajoin väestöpohjaisia tutkimuksia arvioidakseen kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen laajuutta ja kehityssuuntia.

3. Osapuolet antavat tämän artiklan mukaisesti kootut tiedot tämän yleissopimuksen 66 artiklassa tarkoitetulle asiantuntijaryhmälle edistääkseen kansainvälistä yhteistyötä ja mahdollistaakseen kansainvälisen vertailevan arvioinnin.

4. Osapuolet varmistavat, että tämän artiklan mukaisesti kootut tiedot ovat yleisön saatavilla.

Erityiset toimenpiteet 11 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **SM/POHA, OM:** Vaikutetaan siihen, että uusia tietojärjestelmiä kehitettäessä mahdollistetaan sopimuksen edellyttämien tietojen keruu. Tällä tarkoitetaan muun muassa uhrin ja tekijän välisen suhteen sekä uhrin sukupuolen tilastoimista.
- **STM:** Vaikutetaan siihen, että uusia tietojärjestelmiä kehitettäessä mahdollistetaan Istanbulin sopimuksen edellyttämien tietojen keruu. Tällä tarkoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmissä rakenteisten asiakirjojen laatimista siten, että sopimuksen kannalta olennainen väkivaltatieto saadaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedoissa esiin.
- **STM:** Toteutetaan tutkimus vammaisten kokeman sopimuksen kattaman väkivallan yleisyydestä ja palvelujen saatavuudesta.
- **STM/THL:** Toteutetaan lapsiuhritutkimus säännöllisin väliajoin osana kansallista kouluterveyskyselyä.
- **SM:** Edistetään tutkimusta seksuaalirikosten käsittelystä esitutkinnassa viranomaistoiminnan kehittämiseksi.
- **STM:** Arvioidaan, kuinka paljon lähisuhdeväkivallasta aiheutuu kustannuksia Suomessa.

12 artikla

Yleiset velvoitteet

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimet edistääkseen naisten ja miesten sosiaalisten ja kulttuuristen käyttäytymismallien muuttamista tarkoituksena poistaa ennakkoluuloja, tapoja, perinteitä ja kaikkia muita käytäntöjä, jotka perustuvat ajatukseen naisten alhaisemmasta asemasta tai kaavamaisiin käsityksiin naisten ja miesten rooleista.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimet estääkseen luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä harjoittamasta mitään tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa väkivallan muotoa.

3. Tämän luvun mukaisesti toteutettavissa toimissa otetaan huomioon ja käsitellään sellaisten henkilöiden erityistarpeet, jotka ovat erityisten seikkojen vuoksi haavoittuvia, ja näissä toimissa asetetaan etusijalle kaikkien uhrien ihmisoikeudet.

4. Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimet kannustaakseen kaikkia yhteiskunnan jäseniä, erityisesti miehiä ja poikia, osallistumaan aktiivisesti kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen ehkäisemiseen.

5. Osapuolet varmistavat, ettei kulttuurin, tavan, uskonnon, perinteen eikä niin sanotun ”kunnian” katsota oikeuttavan mitään tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia väkivallantekoja.

6. Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimet edistääkseen ohjelmia ja toimintoja, joilla vahvistetaan naisten vaikutusvaltaa.

Eriyiset toimenpiteet 12 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **OKM:** Lisätään nuorten kanssa toimivien ammattilaisten osaamista väkivallan ehkäisyssä, toimijoina ehkäisevää nuorisotyötä kehittävät yksiköt.
- **OKM:** Toteutetaan kampanja tasa-arvon edistämiseksi ja väkivallan vastustamiseksi liikunta- ja nuorisotyössä.

13 artikla

Valistus

1. Osapuolet edistävät tai toteuttavat säännöllisesti ja kaikilla tasoilla valistuskampanjoita tai ohjelmia, myös yhteistyössä kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden ja tasa-arvoelinten, kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen kanssa sekä tapauksen mukaan erityisesti naisjärjestöjen kanssa, lisätäkseen yleistä tietoisuutta kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen eri ilmentymistä, niiden vaikutuksista lapsiin ja tarpeesta ehkäistä tällaista väkivaltaa sekä lisätäkseen näiden asioiden ymmärtämistä.

2. Osapuolet varmistavat, että yleisölle tiedotetaan laajalti toimista, joita on käytettävissä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallantekojen ehkäisemiseksi.

Erityiset toimenpiteet 13 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **SM/MIGRI, TEM:** Edistetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovalistusta turvapaikanhakijoille ja kotoutumispalveluiden piirissä oleville hyödyntäen jo kehitettyjä toimintamalleja.
- **TEM, STM:** Ennaltaehkäistään maahanmuuttajaperheiden eri perheenjäsenten eritahtista kotoutumista kehittämällä kotona lapsiaan hoitavien vanhempien kotoutumiskoulutusta. Vahvistetaan maahanmuuttajaperheiden ohjausta osana sosiaali- ja terveysministeriön lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan sisältyvien perhekeskusten toimintaa.
- **STM/THL:** Laaditaan kuritusväkivallan vastainen toimintaohjelma osana laajaa lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen ohjelmaa.
- **UM:** Järjestetään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitteleviä seminaareja, työpajoja ja muita tilaisuuksia osana Istanbulin sopimuksen tunnetuksi tekemistä sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämistä kansallisella tasolla.

14 artikla

Koulutus

1. Osapuolet toteuttavat tarvittaessa asianmukaiset toimet, joilla virallisiin opetussuunnitelmiin kaikilla koulutustasoilla sisällytetään oppilaiden kehitystasoon sovitettua opetusmateriaalia, joka käsittelee esimerkiksi naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, kaavamaisista käsityksistä vapaita sukupuolirooleja, keskinäistä kunnioitusta, väkivallatonta ristiriitojen ratkaisemista henkilösuhteissa, sukupuoleen perustuvaa naiseen kohdistuvaa väkivaltaa ja oikeutta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimet edistääkseen 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita epävirallisissa koulutusjärjestelmissä sekä urheilu-, kulttuuri- ja harrastustoiminnassa ja joukkoviestimissä.

Erityiset toimenpiteet 14 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **OKM/OPH, STM/THL:** Edistetään sitä, että olemassa olevia tasa-arvo-, ihmisoikeus- sekä turvataito- ja seksuaalikasvatusmateriaaleja otetaan käyttöön opetettaessa terveystietoa ja soveltuvin osin muita oppiaineita.
- **STM/THL:** THL:n Tasa-arvotiedon keskuksessa toteutetaan hanke, jossa sopeutetaan ja jalkautetaan Suomeen Norjassa laadittu, 13–18-vuotiaille nuorille suunnattu opas sukupuolittuneesta vihapuheesta. Hanketta rahoittaa Pohjoismaiden tasa-arvoministerineuvosto, ja oppaan markkinointiin osallistuu Allianssi ry.
- **TEM, OKM/OPH:** Hankittaessa kotoutumiskoulutusta työvoimakoulutuksena hankintayksikköjen tulee jo nyt tarjouspyynnöissä ja hankintasopimuksissa huomioida tasa-arvoisällöt ja sukupuolinäkökulma kotoutumista edistävissä palveluissa ja tukitoimissa. TEM tuo esiin Istanbulin sopimuksen velvoitteet kotoutumiskoulutusten opetussuunnitelmien kehittämistä koskevassa työssä.

15 artikla

Ammattihenkilöstön koulutus

1. Osapuolet järjestävät tai tehostavat asianmukaista koulutusta, jota annetaan kaikenlaisten tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallantekojen uhrien tai tekijöiden parissa toimiville asianomaisille ammattihenkilöille ja joka liittyy tällaisen väkivallan ehkäisemiseen ja tunnistamiseen, naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon, uhrien tarpeisiin ja oikeuksiin sekä uudelleenuhriutumisen ehkäisemiseen.

2. Osapuolet kannustavat sisällyttämään 1 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen eri toimijoiden yhteensovitettua yhteistyötä käsittelevää koulutusta, jotta näiden toimijoiden käsiteltäväksi saatetut tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat väkivaltatapaukset voidaan käsitellä kokonaisvaltaisesti ja asianmukaisesti.

Erityiset toimenpiteet 15 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL:** Vakiinnutetaan ja levitetään EPRAS-hankkeessa luotu lähisuhdeväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisen ja torjunnan lisäkoulutus osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ja poliisien perus- ja lisäkoulutusta.
- **OKM/OPH, STM/THL:** Kehitetään yhteisöllistä opiskeluhuoltoa väkivallan ehkäisemiseksi.
- **SM/POHA, MIGRI, OM/VKSV:** Lisätään poliisien, syyttäjien, tuomareiden sekä soveltuvin osin myös turvapaikka- ja oleskelulupa-asioita käsittelevien osaamista uhrin suojelutarpeen arvioimisesta, väkivaltailmiöstä, uhrin sensitiivisestä kohtaamisesta sekä traumatuntemuksesta. Tässä hyödynnetään soveltuvin osin jäljempänä 49 artiklan alla mainitun työryhmän valmisteilla olevan loppuraportin suosituksia.
- **OM/RISE:** Edistetään naisvankilan henkilöstön osaamista lähisuhdeväkivallasta ja uhrin auttamisesta rikosseuraamusalalla.
- **TEM:** Työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisen osaamiskeskus järjestää yhteistyössä Ihmisoikeusliiton kanssa koulutusta maahanmuuttajatyötä tekeville ammattilaisille ja järjestöille liittyen tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen sekä kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyyn.

16 artikla

Ennalta ehkäisevät puuttumis- ja hoito-ohjelmat

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet ottaakseen käyttöön tai tukeakseen ohjelmia, joiden tarkoituksena on opettaa perheväkivallan tekijöille väkivallatonta käyttäytymistä henkilösuhteissa, jotta väkivallan uusiutuminen saataisiin estetyksi ja väkivaltaisia käyttäytymismalleja muutetuksi.
2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet ottaakseen käyttöön tai tukeakseen hoito-ohjelmia, joiden tarkoituksena on estää väkivallantekijöitä, erityisesti seksuaalirikollisia, uusimasta rikoksiaan.
3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja toimia toteuttaessaan osapuolet varmistavat, että uhrien turvallisuus, tukeminen ja ihmisoikeudet asetetaan etusijalle ja että nämä ohjelmat tarvittaessa otetaan käyttöön ja pannaan täytäntöön sovittaen ne tiiviisti yhteen uhreille tarjottavien erityistukipalvelujen kanssa.

Erietyiset toimenpiteet 16 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL, OM/RISE:** Laaditaan väkivallan tekijäohjelmien laatustandardit pohjaten Ensi- ja turvakotien liiton laatustandardityölle. Standardien laatimisen yhteydessä otetaan huomioon ohjelmien soveltuvuus rangaistuksen täytäntöönpanoon.
- **OM/RISE:** Akkreditoidaan Move!-ohjelma (parisuhdeväkivallan puhekesi-otto-ohjelma) vuoden 2018 aikana.

17 artikla

Yksityisen sektorin ja joukkoviestinten osallistuminen

1. Ottaen asianmukaisesti huomioon sananvapauden sekä yksityisen sektorin, tieto- ja viestintätekniikan alan ja joukkoviestinten riippumattomuuden osapuolet kannustavat yksityistä sektoria, tieto- ja viestintätekniikan alaa ja joukkoviestimiä osallistumaan toimintaperiaatteiden kehittämiseen ja täytäntöönpanoon sekä asettamaan suuntaviivoja ja itsesääntelyvaatimuksia, joilla ehkäistään naiseen kohdistuvaa väkivaltaa ja lisätään kunnioitusta heidän arvoaan kohtaan.

2. Osapuolet kehittävät ja edistävät yhteistyössä yksityisen sektorin toimijoiden kanssa lasten, vanhempien ja opettajien valmiuksia käsitellä sellaista tieto- ja viestintäympäristöä, joka tarjoaa halventavaa seksuaalista tai väkivaltaista sisältöä, joka voi olla haitallista.

Erityiset toimenpiteet 17 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **OM, STM, SM:** Arvioidaan tarpeellisia toimenpiteitä naisiin kohdistuvan vihapuheen vähentämiseksi yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa vuonna 2018 julkaistavan Tasa-arvobarometrin tulosten pohjalta. Tasa-arvobarometri tuo ajankohtaista tietoa naisiin kohdistuvasta vihapuheesta verkossa.
- **STM, OM:** Levitetään tietoa nuorille tarkoitettua, THL:n Tasa-arvotiedon keskuksen koordinoimasta oppaasta, joka koskee sukupuoleen liittyvää vihapuhetta

Uhrien suojeluun liittyvät toimenpiteet

19 artikla

Tiedottaminen

Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että uhrin saavat asianmukaista ja oikea-aikaista tietoa saatavilla olevista tukipalveluista ja oikeudellisista toimista ymmärtämällään kielellä.

Erityiset toimenpiteet 19 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL:** Lisätään asukkaiden ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tietoisuutta väkivallan uhreille tarkoitetuista tukipalveluista, kuten Rikosuhripäivystyksen tuottamista sekä muista erityistukipalveluista.
- **STM/THL:** Lisätään väestön tietoisuutta turvakotipalveluista osana EP-RAS-hanketta, lisäksi markkinoidaan Nollalinja-puhelinpalvelua.

20 artikla

Yleiset tukipalvelut

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että uhrien saatavilla on palveluja, jotka helpottavat heidän toipumistaan väkivallasta. Näihin toimiin olisi sisällyttävä tarvittaessa sellaisia palveluja kuin oikeudellinen ja psykologinen neuvonta, taloudellinen apu, asumisjärjestelyt, koulutus ja avustaminen työsaannissa.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että uhrien saatavilla on terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja, että näitä palveluja varten on olemassa riittävät voimavarat ja että ammattihenkilöstöä koulutetaan auttamaan uhreja ja ohjaamaan heitä asianmukaisiin palveluihin.

Erityiset toimenpiteet 20 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM:** Tuetaan kuntia verkostoimaan järjestämisvastuullaan olevat väkivallan uhrien yleiset tukipalvelut hyödyntäen paikallisia yhteistyökumppanuuksia kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (esim. kuntainfo).
- **STM:** Vaikutetaan siihen, että yleisten tukipalvelujen järjestämisvelvollisuuden siirtyessä sote-uudistuksessa kunnilta maakunnille sosiaalihuoltolain edellyttämät lähisuhde- tai perheväkivallasta johtuvaan tuen tarpeeseen tarjottavat tukipalvelut toteutuvat maakunnissa.
- **STM, OM, SM:** Vaikutetaan siihen, että maakuntien vastuulla olevaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen sisällytetään väkivallan ehkäisyn toimeenpano ja seuranta.

23 artikla

Turvakodit

Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet säätääkseen asianmukaisten, helposti saavutettavien turvakotien perustamisesta riittävässä määrin, jotta uhreille, erityisesti naisille ja heidän lapsilleen, voidaan tarjota turvallinen maajoitus ja heitä voidaan auttaa ennakoivasti.

Erietyiset toimenpiteet 23 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL:** Rahoitus nousee reiluun 19 miljoonaan vuonna 2019, minkä avulla parannetaan turvakotien alueellista saavutettavuutta.
- **STM/THL:** Osana turvakotipalvelujen kehittämistyötä lisätään turvakotihenkilöstön osaamista liittyen lähisuhdeväkivaltaan ilmiönä, kriisi- ja traumatyöhön *turvakodeissa* sekä lasten, vammaisten ja ikääntyneiden kanssa työskentelyyn *turvakodeissa*.

25 artikla

Seksuaalisen väkivallan uhrien tukeminen

Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet säätääkseen, että raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhreja varten perustetaan riittävästi asianmukaisia, helposti saavutettavia tukikeskuksia, jotka voivat tarjota uhreille lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta, traumatukea ja neuvontaa

Erietyiset toimenpiteet 25 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL:** Levitetään seksuaalirikosten uhreille tarkoitettu SERI-tukikeskus ensin Turkuun ja Tampereelle ja myöhemmin myös Kuopioon ja Ouluun.

26 artikla

Lapsitodistajien suojele ja tuki

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että tarjottaessa uhreille suojele- ja tukipalveluja otetaan asianmukaisesti huomioon kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen lapsitodistajien oikeudet ja tarpeet.

2. Tämän artiklan mukaisesti toteutettaviin toimiin sisällytetään psykososiaalinen neuvonta, jota annetaan kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen lapsitodistajille heidän ikänsä mukaisesti sovitettuna, ja näissä toimissa otetaan asianmukaisesti huomioon lapsen etu.

Erityiset toimenpiteet 26 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL:** Kehitetään lasten kanssa tehtävää turvallisuuden puheeksi ottamista pilotoimalla turvallisuuden puheeksi ottamisen välinettä ja kehitetään lasten palveluohjausta perhekeskuksissa. (Perhekeskus-toimintamalli verkostoi lapsiperheiden palvelut toimivaksi kokonaisuudeksi. Palveluissa kehitetään varhaisen tunnistamisen ja puuttumisen työkaluja myös väkivallan ja turvallisuuden puheeksi ottamisen osalta.)

28 artikla

Ammattihenkilöstön ilmoitukset

Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimet varmistaakseen, etteivät niiden kansallisella lailla säädetyt tietyt ammattihenkilöitä koskevat salassapitosäännökset estä näiden henkilöiden mahdollisuutta tehdä tarvittaessa ilmoitus toimivaltaisille järjestöille tai viranomaisille, jos heillä on perusteltua syytä epäillä, että tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva vakava väkivallanteko on tehty ja uusia vakavia väkivallantekoja on odotettavissa.

Erityiset toimenpiteet 28 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL, SM/POHA, OKM:** Lisätään tietoutta ja osaamista eri hallinnonaloille ammattihenkilöiden ilmoitusoikeuksista ja -velvollisuuksista, esimerkiksi levittämällä ”Luo luottamusta, suojele lasta” -opasta ja kouluttamalla mm. perhesurmien estämiseksi tehdystä lakimuutoksesta eli ammattihenkilön oikeudesta ilmoittaa poliisille välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja henkeen ja terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten.

31 artikla

Huoltajuus, tapaamisoikeudet ja turvallisuus

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että määrätessä lasten huoltajuudesta ja tapaamisoikeuksista otetaan huomioon tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat väkivaltatapaukset.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, ettei tapaamis- tai huoltajuusoikeuksien käyttäminen vaaranna uhrin tai lasten oikeuksia ja turvallisuutta.

Erietyiset toimenpiteet 31 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **OM:** Lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta käsittelevässä lakiuudistuksen valmistelussa huomioidaan väkivalta ja varmistetaan lapsen turvallisuus.

36 artikla

Seksuaalinen väkivalta, mukaan lukien raiskaus

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että seuraavat tahalliset menettelyt säädetään rangaistaviksi:

- a. seksuaalinen tunkeutuminen toisen henkilön emättimeen, peräsuoleen tai suuhun jonkin ruumiinosan tai esineen avulla ilman tämän henkilön suostumusta;
- b. muu toiseen henkilöön ilman tämän suostumusta kohdistuva seksuaalinen teko;
- c. toisen henkilön saattaminen ilman hänen suostumustaan seksuaalisiin tekoihin kolmannen henkilön kanssa.

2. Henkilön on annettava suostumus vapaaehtoisesti vapaasta tahdostaan, joka arvioidaan kulloistenkin olosuhteiden mukaan.

3. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että 1 kohdan määräyksiä sovelletaan myös tekoihin, jotka kohdistetaan entisiin tai nykyisiin kansallisessa laissa tunnustettuihin puolisoihin tai kumppaneihin.

- **OM/VKSV, SM/POHA:** Lisätään poliisin ja syyttäjien tietoutta raiskauksen tunnusmerkistön 2. momentin erityispiirteistä siten, että se osaltaan varmistaa lainsäädännön tarkoituksen toteutumisen.

37 artikla

Pakkoavioliitto

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että aikuisen tai lapsen tahallinen pakottaminen avioliittoon säädetään rangaistavaksi.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että aikuisen tai lapsen tahallinen houkutteleva muun kuin sen osapuolen tai valtion alueelle, jossa hän asuu, tarkoituksena pakottaa hänet avioliittoon säädetään rangaistavaksi.

- **OM, STM, SM, OKM:** Pakkoavioliittojen esiintymisestä ja ilmitulosta Suomessa tehdyn selvitysmuistion tulosten pohjalta laaditaan pakkoavioliittojen torjunnan ja ehkäisyn tilannekuva ja kartoitetaan viranomaisten ohje- ja koulutustarpeet (huomioiden myös muita kunniaan liittyviä väkivallan muotoja).

38 artikla

Naisen sukuelinten silpominen

Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että seuraavat tahalliset menettelyt säädetään rangaistaviksi:

a. naisen isojen häpyhuulten, pienten häpyhuulten tai häpykielen täydellinen tai osittainen poistaminen leikkaamalla, faraoninen ympärileikkaus tai muu silpominen;

b. naisen pakottaminen tai järjestäminen alistumaan johonkin a alakohdassa mainittuun tekoon;

c. tytön kehottaminen, pakottaminen tai järjestäminen alistumaan johonkin a alakohdassa mainittuun tekoon.

Erityiset toimenpiteet 38 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL:** Laaditaan uusi FGM-toimintaohjelma vuoteen 2020 saakka, minkä jälkeen se sisällytetään seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjemaan, lisäksi kehitetään ammattilaisten koulutusta ilmiön puheeksi ottamisesta ja ilmoitusvelvollisuuksista.

Toimenpiteet tekijöiden vastuuseen saattamiseksi

49 artikla

Yleiset velvoitteet

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen tutkinta ja niitä koskevat oikeudenkäynnit suoritetaan ilman tarpeetonta viivästystä, ottaen samalla huomioon uhrin oikeudet kaikissa rikosoikeudenkäyntien vaiheissa.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettävät teot tutkitaan ja pannaan syytteeseen tehokkaasti, ja näissä toimissa osapuolet noudattavat ihmisoikeuksia koskevia peruseriaatteita ja ottavat huomioon käsityksen sukupuoleen perustuvasta väkivallasta.

Erityiset toimenpiteet 49 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **OM/VKSV, SM/POHA:** Arvioidaan rikosprosessia uhrin näkökulmasta ja kartoitetaan hyviä käytäntöjä oikeusministeriön asettamassa työryhmässä uhrin tarpeiden huomioimiseksi rikosprosessissa. Työryhmätyön arviomien kehittämistarpeiden pohjalta valmistellaan mahdolliset suositukset huomioiden syyttäjien ja tuomioistuinten riippumattomuus.

51 artikla

Riskinarviointi ja riskienhallinta

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että kaikki asianomaiset viranomaiset arvioivat väkivaltatilanteiden vakavuuden sekä niihin liittyvän kuolemanvaaran ja väkivallan toistumisen vaaran hallitakseen riskejä ja tarjotakseen tarvittaessa turvallisuutta ja tukea yhteensovitetuin toimin.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että 1 kohdassa tarkoitettussa arvioinnissa otetaan kaikissa tutkinnan ja suojelutoimien toteuttamisen vaiheissa asianmukaisesti huomioon, että tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallantekojen tekijöillä on hallussaan tai käytettävissään ampuma-aseita.

Erityiset toimenpiteet 51 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **STM/THL:** Tuetaan MARAK-toimintamallin leviämistä edelleen ja vakiinutetaan se osaksi moniammatillista väkivallan vastaista työtä. *(Riskin arvioimisen työvälineen kouluttaminen sisällytetään mahdollisuuksien mukaan kaikkeen lähisuhdeväkivallan koulutukseen väkivaltatyötä tekeville ammattilaisille kunnissa ja poliiseille sekä ohjataan 40 000 euroa MARAK-toimintamallin toimintamäärärahoihin.)*

53 artikla

Lähestymiskiellot tai suojelumääräykset

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että kaikkien tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen uhreilla on käytettävissään asianmukaiset lähestymiskiellot tai suojelumääräykset.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että 1 kohdassa tarkoitettut lähestymiskiellot tai suojelumääräykset

- ovat käytettävissä välittömään suojeluun aiheuttamatta uhrille kohtuutonta taloudellista tai hallinnollista taakkaa;
- annetaan määräajaksi tai toistaiseksi, kunnes niitä muutetaan tai ne kumotaan;
- annetaan tarvittaessa yksipuolisessa menettelyssä siten, että ne tulevat voimaan välittömästi;
- ovat käytettävissä muista oikeudenkäynneistä riippumatta tai niiden lisäksi;
- ovat ilmoitettavissa myöhemmissä oikeudenkäynneissä.

3. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että 1 kohdan mukaisesti annettujen lähestymiskieltojen tai suojelumääräysten rikkomisesta voidaan määrätä tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rikosoikeudelliset ja muut oikeudelliset seuraamukset

Erityiset toimenpiteet 53 artiklan toimeenpanemiseksi:

- **OM:** Selvitetään maksullisuuden vaikutusta lähestymiskiellon hakemiseen.

Toimenpiteiden yhteensovittaminen

- **STM, NAPE:** Selvitetään, miten väkivallan vastaista verkostoa voitaisiin vahvistaa.
- **NAPE:** Seurataan uusia naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiöitä, esimerkiksi uutta teknologiaa hyväksikäyttäen tai digitaalisessa mediassa tapahtuvaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.
- **NAPE:** Laaditaan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnalle viestintäsuunnitelma.
- **NAPE:** Toimeenpanosuunnitelman puolivälissä tarkastellaan mahdollisia lainsäädännön muutostarpeita.
- Selvitetään, onko naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnalle mahdollista tulevaisuudessa kohdentaa erillistä määrärahaa.

Internet: stm.fi/julkaisut

■ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

ISSN PDF 1797-9854
ISBN PDF 978-952-00-3970-7